

**МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Біобібліографічна серія: Вчені-аграрії

Випуск 1

Вчений гідротехнік

**Маковський
Віталій Йосипович**

Херсон - 2006

УДК: 626/627(09)

Біобібліографічна серія: **Вчені-аграрії**

Вчений гідротехнік Маковський Віталій Йосипович: Біографічний нарис про життєвий та творчий шлях /Херсонський державний аграрний університет; Упоряд: В.О. Ушкаренко, В.В. Морозов, Л.М. Грановська, Н.В.Анічкіна. - Херсон: РВЦ "Колос", 2006. - 11 с.

Друкується за рішенням Вченої ради Херсонського державного аграрного університету (протокол № 4 від 23 грудня 2005 року).

У виданні окреслено основні етапи життя і діяльності відомого вітчизняного вченого гідротехніка, кандидата технічних наук, доцента, викладача і конструктора нових зрошувальних систем, яскравого представника вітчизняної інженерної науки, Лауреата Державної премії УААН за видатні досягнення в галузі аграрної науки Маковського Віталія Йосиповича.

Відповідальні за випуск - Яковлева Н.І., Бруд Н.В.

**Маковський
Віталій Йосипович**

**кандидат технічних наук, доцент
Лауреат державної премії
Української академії аграрних наук**

ЖИТТЄВИЙ ТА ТВОРЧИЙ ШЛЯХ В.Й. МАКОВСЬКОГО

Маковський Віталій Йосипович народився 18 січня 1928 року в м. Гайсин Вінницької області України. Батько - Маковський **Йосип** Михайлович, мати - **Марія** Степанівна. Батько - командир Червоної Армії, загинув в роки Великої Вітчизняної війни при визволенні м. Таганрогу в бою на Матвієвому кургані 1 березня 1943 р.

Трудову діяльність Віталій Маковський розпочав з 1949 року після закінчення Київського гідромеліоративного інституту (1944-1949 р.р.). Працював викладачем в Ржищевському сільськогосподарському технікумі, в Петровському гідромеліоративному технікумі, в Одеському гідротехнічному, Кишинівському сільськогосподарському інститутах та Українському інституті інженерів водного господарства (м. Рівне). Займав ряд керівних посад в галузі водогосподарського виробництва - начальник лівого берегу будівництва Нурекської ГЕС у Таджикистані (1964-1966 р.р.), начальник БМЧ тресту "Дунайводбуд" (1966-1972 р.р.). З 1972 року В.Й.Маковський працює доцентом кафедри організації і технології гідромеліоративних робіт, а з 1979 по 1983 рік - завідувачим кафедрою гідротехнічних споруд, керівником СКБ Херсонського сільськогосподарського інституту ім. О.Д. Цюрупи.

З 1983 року В.Й. Маковський - провідний науковий співробітник Дослідної станції рису і проблемної лабораторії рисівництва Херсонського сільськогосподарського інституту, з 1993 р. - проблемної лабораторії еколого-меліоративного моніторингу Херсонського СГІ (з 1998 р. - ХДАУ).

Коло наукових та виробничих інтересів В.Й. Маковського пов'язане з вдосконаленням рисових зрошувальних систем, розробкою енерго- і ресурсозберігаючих технологій, вдосконаленням дощувальної техніки і гідротехнічних споруд, економічним і екологічним обґрунтуванням реконструкції зрошувальних систем.

В 1974 році В.Й. Маковський захистив дисертацію на здобуття вченого ступеня кандидата технічних наук. Тема дисертації "Разработка и исследование гидротехнических сооружений внутрихозяйственной сети рисовых оросительных систем" (на примере Придунайских рисовых оросительных систем). Захист дисертації відбувся 18 травня 1974 року на засіданні спеціалізованої вченої ради Українського інституту інженерів водного господарства, м. Рівне. Наукові керівники: Заслужений діяч наук УРСР, доктор сільськогосподарських наук, професор **Скрипчинська** Любов Володимирівна - найвідоміший український вчений-рисовод, а також кандидат технічних наук, доцент **Кузнєцов** С.К.

Офіційними опонентами по дисертації виступали - Заслужений працівник вищої школи УРСР, доктор технічних наук, професор, завідувач проблемною лабораторією рисівництва Херсонського сільськогосподарського інституту **Шапошников** Донат Григорович, а також кандидат технічних наук, старший науковий співробітник УкрНДІГіМу **Кієнчук** Олександр Федорович - майбутній доктор технічних наук, один із засновників інформаційно-дорадницької системи оперативного планування зрошення в Україні. З висновком провідної організації - УкрНДІГіМу виступав начальник відділу перспективного проектування кандидат технічних наук, старший науковий співробітник **Коваленко** Петро Іванович - нині академік Української академії аграрних наук, її перший віце-президент, академік РАСГН, доктор технічних наук, професор, директор Інституту гідротехніки і меліорації УААН. Захист дисертації проходив в Актовій залі інституту, яка була переповнена фахівцями, і тривав 6,5 години. Все це є свідомством високого технічного рівня дисертації, захист якої пройшов успішно і став значною подією в розвитку вітчизняного рисівництва.

Видатним досягненням інженерної і наукової діяльності В.Й. Маковського є розробка і впровадження у виробництво принципово нової єдиної у світовій гідромеліоративній практиці конструкції закритої чекової зрошувальної системи (ЗЧЗС-М), за яку в 1997 році вчений удостоєний звання Лауреата

Державної премії УААН за видатні досягнення в галузі аграрної науки і впровадження їх у виробництво.

В основу конструкції закритої чекової зрошувальної системи Маковського В.Й. (ЗЧЗС-М) покладено оборотний цикл водовикористання з повною утилізацією скидних вод, безгербіцидною і малогербіцидною технологією вирощування екологічно-чистої сільськогосподарської продукції. ЗЧЗС-М площею 432 га побудована в 1991 році на території Дослідної станції рису УААН (з 2003 р. - Інститут рису УААН, директор інституту - кандидат с.-г. наук, Заслужений агроном України Ванцовський Анатолій Антонович).

Наукові дослідження по перевірці надійності і ефективності ЗЧЗС-М проведені протягом 1991-2005т р.р. у весь період функціонування системи проблемною лабораторією екомоніторингу ХДАУ. Науковий консультант проблемної лабораторії екомоніторингу академік УААН, доктор с.-г. наук професор Ушкаренко Віктор Олександрович, науковий керівник досліджень - професор Морозов В.В. Із закритою чековою рисовою зрошувальною системою Маковського В.Й. пов'язані дослідження науковців Херсонського ДАУ, що працювали і працюють в проблемній науково-дослідній лабораторії екомоніторингу ім.професора Д.Г.Шапошнікова: Морозова В.В., Савчука В.П., Грановської Л.М., Бурима А.В., Донченка І.М., Морозова О.В., Яковлева О.В., наукових співробітників і фахівців Інституту рису УААН Ванцовського А.А., Корнбергера В.Г., Пугача В.А. та багатьох інших. ЗЧЗС-М стала основою для кандидатських дисертацій наукових співробітників проблемної лабораторії екомоніторингу - Грановської Людмили Миколаївни (1997 р.) і Морозова Олексія Володимировича (2000 р.). Дослідження доказали високий рівень еколого-меліоративної і економічної ефективності системи, дали рекомендації по розповсюдженню її на території Краснознам'янського зрошуваного масиву.

Головною особливістю неустанної праці В.Й. Маковського є розробка нових, перспективних, надійних у роботі конструкцій зрошувальних систем та їх елементів на рівні кращих світових зразків в поєднанні з вимогами збереження екологічного стану навколишнього середовища. При цьому всі

зусилля Віталія Йосиповича Маковського спрямовані на обов'язкове впровадження розробок у виробництво, що завжди приносить чималий економічний ефект. В Центральному парку м. Рівне вже кілька десятиріч працює фонтан, запроектований В.Й. Маковським.

В 2004-2005 роках Маковським В.Й. на базі 14-річного досвіду експлуатації і наукових досліджень ЗЧЗС-М розроблена конструкція нових локальних чекових зрошувальних ділянок, які доцільно впроваджувати при реконструкції діючих рисових інженерних зрошувальних систем з картами "Кубанська", "ККТ". Розроблений пакет конструкторської документації і методичні вказівки з проектування локальних чекових зрошувальних ділянок (ЛЧЗД).

У Маковського Віталія Йосиповича два сини. Старший - Вадим Віталійович 1949 року народження, інженер-гідротехнік. Живе в Санкт-Петербурзі, працює в Дирекції будівництва дамби по захисту Північної столиці від паводків. У Вадима сім'я і також два сини: Ігор і Вадим, у Вадима вже є правнук Віталія Йосиповича - Олег. Молодший син Віталія Йосиповича - Олексій Віталійович 1951 року народження живе і працює в м. Рівне. У всіх будинках і квартирах, де проживав Віталій Йосипович, на самому почесному місці завжди - портрет його матері Марії Степанівни.

Дружина Віталія Йосиповича - Колотигіна Тетяна Глібівна - інженер-гідролог, закінчила відомий Одеський гідрологічний інститут, працювала на далекій Півночі, потім аспірантура, робота старшим викладачем кафедри гідротехнічних споруд Херсонського сільгоспінституту ім. О.Д. Цюрупи, науковим співробітником Інституту рису УААН.

Маковський В.Й. - особистість у всьому неординарна. Його **життєве кредо** - якщо взявся за справу - роби її тільки добре і професійно. Широке коло його інтересів. Все життя Віталій Йосипович збирав колекцію метеликів. В його домашньому музеї, який за науковим рівнем входить до п'ятірки найповніших в Україні, зібрані, систематизовані і описані більш ніж 10 тисяч метеликів. Всі експонати зловлені за допомогою сачка, особисто власником колекції на

території Радянського Союзу. Україна, Росія, Середня Азія, Памір, Далекий Схід ... - з усіх країв Віталій Йосипович привозив поповнення своїй колекції.

Технічна бібліотека інженера Маковського В.Й. сформована по принципу - завжди все потрібне для інженерних гідравлічних розрахунків повинно бути під рукою. Книги - в основному - вітчизняна і зарубіжна гідротехнічна класика та технічна періодика. Вся література, документи і наукові звіти **систематизовані**. Ніякі життєві колізії - переїзд на нове місце, зміна роботи, хвороби... ніщо не може порушити цією "залізною" систематизацією, "залізного" правила працювати всюди, в любых умовах досягати поставленої мети. Його робочий стіл - це витвір дизайну, продумано все до дрібниці, до сантиметру.

Особливе місце серед захоплень Віталія Йосиповича займає музика. Його аудіоколекція вміщує найкращі музичні твори 60-х, 70-х, 80-х років минулого століття, це найкраща вітчизняна і зарубіжна музика. І тут все систематизоване, всі пісні в каталогах... Його домашня майстерня не поступається за набором інструментів та їх якістю кращим колишнім заводським майстерням Радянського Союзу. І знову - все систематизоване, все під рукою. Інженер Маковський В.Й. терпіти не може розхлябаності, не порядку.

Серед найголовніших інтересів "досуга" Віталія Йосиповича - город і домашнє консервування. На городі є все, і дерева і виноград, але головне - це овочі: помідори, огірки, перець, баклажани і пахучі цілющі трави - все, що може (і навіть не може) виростати в нашій природно-кліматичній зоні. Акуратні грядки, зрошення, шпалери... Кожен кущ помідорів дає врожай в 5-10 разів більше ніж у всіх. Є всі сорти овочів, насіння - тільки власне, все систематизовано. Домашнє консервування овочів, соків, трав не має аналогів. Все - найсмачніше! Всі банки мають етикетки: рік, сорт..., немає тільки рівня якості, тому що він найвищий. Вершиною технологій кулінарного мистецтва Віталія Йосиповича є спиртові напої власного приготування та вина. Серед них: Ямайський ром, настойки на травах (всі трави - тархун, звіробій та інші привезені тільки із зон їх вирощування), готується все по старовинних рецептах, і все тільки за технологією. Якщо Ямайський ром, то 70°, якщо

горілка, то Менделєєвська - 40°, якщо "Зубровка" - то справжня. Обов'язкова дегустація цих найекзотичніших і корисних продуктів в колі друзів, колег, однодумців. Всім достається увага з боку гостинного господаря. В його домі обов'язково живуть "брати наші менші" - собаки і коти, які дуже поважають і люблять свого хазяїна. Маковський В.Й.- великий оптиміст в роботі та житті. В 2005 році він починає корінну реконструкцію власного будинку, здійснює набір студентів в нову групу СКБ при проблемній лабораторії екомоніторингу, розпочинає роботу по впровадженню у виробництво нової дощувальної техніки та конструкції локальних чекових зрошувальних ділянок. А енергію для цього йому дає міцний слов'янський дух та неустанна інженерна творчість.

В цілому Маковський Віталій Йосипович - відомий вітчизняний інженер-конструктор, вчений, Почесний професор ХДАУ, видатна Людина. Його ім'я входить до Золотого фонду патріотів нашої Батьківщини і Херсонського державного аграрного університету.

ОСНОВНІ НАУКОВО-ТЕХНІЧНІ ПРАЦІ В.Й. МАКОВСЬКОГО

1. Агроекологічна і меліоративна ефективність закритої чекової системи /В.О. Ушкаренко, В.В.Морозов, В.Й. Маковський, Л.М. Грановська // Вісник аграрної науки. - 1998. №5. - С. 59-64.
2. Эколого-мелиоративная эффективность закрытых чековых оросительных систем на юге Украины / В.А. Ушкаренко, В.И. Маковский, В.В. Морозов, Л.Н. Грановская // Тематика научн. иссл. и их результативность в первые годы независимости государства (матер. выставки научн.-практ.конф.) Часть 2 / Нац. АНУ... науч.-коорд.совет по Херсонской обл. - Херсон, 1994. - . 105-106.
3. Маковский В.И. Гидротехнические сооружения закрытых рисовых оросительных систем / В.И. Маковский // Экспресс-информация: Серия 1. - Вып. 3.: М., 1978. - С. 3-10.

4. Маковський В.Й. Зброжувальна камера для бігугазових установок / В.Й. Маковський, О.В. Яковлев // Таврійський науковий вісник: Зб. наук. пр. - Херсон: Айлант, 2002. - Вип. 21. - С. 53.
5. Маковський В.Й. Еколого-економічна доцільність реконструкції рисових зрошувальних систем Причорномор'я України / В.І. Маковський // Таврійський науковий вісник: Зб. наук. пр. - Херсон: Айлант, 1998. - Вип. № 9. - С. 57-60.
6. Маковський В.Й. Локальна закрита рисова зрошувальна система з роздільним повторним використанням дренажного та поверхневого стоків / В.Й. Маковський // Меліорація і водне господарство: Міжвід. тем. наук. зб., 2002. - № 88. - С. 61-68.
7. Маковський В.Й. Нова конструкція водовипусків на зрошувальних каналах рисових систем / В.Й. Маковський // Актуальні проблеми меліоративного і водогосподарського будівництва. - Львів: Вища школа, 1973. - С. 46-49.
8. Маковский В.И. О необходимости герметизации затворов водовыпусков из чека в сброс рисовых оросительных систем / В.И. Маковский // Гидравлика и гидротехника: Межвуз. сб. тр. - Кишинев, 1974. - Т.122. - С.19-23.
9. Маковский В.И. О поэтапном проведении реконструкции рисовых оросительных систем Херсонской области / В.И. Маковский, О.В. Яковлев // Тематика науч.исслед. и их результативность в первые годы независимости государства (Материалы выступлений на научно-практ. конф.) Ч.2. / Нац. АНУ... научн.-коорд. совет по Херсонской обл. - Херсон, 1994. - С. 109-110.
10. Маковский В.И. Определение коэффициента сопротивления тарельчатых затворов / В.И. Маковский // Гидравлика и гидротехника: Межвуз. сб. трудов. - Кишинев, 1976. - Т.166. - С. 45-48.

11. Маковский В.И. Определение сжатых глубин методом последовательных приближений / В.И. Маковский // Труды Кишиневского сельхозинститута им. М.В. Фрунзе. - Кишинев, 1957. - Т.15. - С.27-35.
12. Маковский В.И. Повышение экологической надежности и эффективности оросительных систем Причерноморья / В.И. Маковский // Тематика науч.исслед. и их результативность в первые годы независимости государства. (Материалы выступлений на научн.-практ.конфр.) Ч.2. / Нац. АНУ... науч.-коорд. совет по Херсонской обл. - Херсон, 1994. - С. 107-108.
13. Маковский В.И. Разработка и исследование гидротехнических сооружений внутрихозяйственной сети рисовых оросительных систем (на примере Придунайских рисовых оросит. систем) специальность 06.01.02 "Мелиорация и орошаемое земледелие": Автореферат диссертации на соискание учен. степени к.т.н. - Ровно, 1974. - 36с.
14. Маковский В.И. Рациональные конструкции гидросооружений рисовых оросительных систем: Материалы рабочей координационной комиссии по проблеме нижнего Днепра и Днепро-Бугского лимана. - Херсон, 1973. - Вып. 9. - С. 96-98.
15. Результати досліджень ефективності нової закритої чекової зрошувальної системи / В.О. Ушкаренко, В.Й. Маковський, В.В. Морозов, Л.М. Грановська // Таврійський науковий вісник: Зб. наук. пр. - Херсон: Айлант, 1997. - Вип. 1. - Ч.4. - С. 833-850.
16. Маковский В.И. Секционнo-кольцевые затворы устьевых сооружений внутрихозяйственной сбросовой сети рисовых оросительных систем / В.И. Маковский // Гидравлика и гидротехника: Межвуз.сб.трудов. - Кишинев, 1974. - Т.122. - С. 15-19.